

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > בלבבי-ב 026 רצוננו לעשות רצונך

בלבבי-ב 026 רצוננו לעשות רצונך

ג' חלקי האדם

ביארנו בסוף הפרק הקודם, שאדם מורכב משלשה חלקים: חלק האלוקות הנמצא בפנימיות הנשמה, שזהו רצוננו יתברך שמו, חלק פנימיות נשמת האדם, עליה נאמר: "רצוננו לעשות רצונך", והחלק השלישי הוא החלק בגילוי, שעליו אמרו חז"ל: "ומי מעכב? שאור שבעיסה" (ברכות יז ע"א). "שאור שבעיסה", היינו ה'אני' החיצוני שרצוננו הוא היפך רצוננו יתברך.

מדרגת אהבה שאינה תלויה בדבר, שעניינה "קוב"ה ואורייתא וישראל חד הוא", מדרגה זו שייכת רק כשאדם מגיע לרצון של האלוקות, כשישנה השתוות של "רצוננו" ל"רצונך". אך כל זמן שה"שאור שבעיסה" עדיין מעכב, אע"פ שהוא נלחם עם יצרו ואף מתגבר עליו מכח "תגבורת השכל" וממילא לא מגיע לחטא ועוון בסייעתא דשמיא - מכל מקום מאחר ותשוקת הרצון שלו היא לרע ח"ו, ממילא אין עדיין גילוי גמור בנפש של "רצוננו לעשות רצונך", ואין אפשרות שהאדם יתכלל בבורא עולם.

אם כן, עבודת האדם היא, לצאת מהמהלך של "שאור שבעיסה מעכב" למהלך של "רצוננו לעשות רצונך".

כפי שאמרנו, צורת העבודה אינה לצאת מיד מנקודת הרע לנקודת הטוב, מנקודת ה'אני' שרוצה את "הרע" לנקודת האני שרוצה את "הטוב", את ה"ואני קרבת אלוקים לי טוב", אלא ראשית על האדם לעורר בכל דבר את הרצון האמיתי של נשמתו, שהוא ה"רצוננו לעשות רצונך". אחר שמעורר אדם בנפשו את נקודה פנימית זו ויש גילוי מסויים בנפש - אז עבודת האדם היא לעבור מהרצון התחתון של ה'אני', שהוא רצון 'רע' לענייני העולם הזה, ולהכנס לרצון הפנימי של הנשמה החפצה לעשות רצון קונה.

לאחר שאדם שקוע עמוק בעולם של "רצוננו לעשות רצונך", הוא מתקרב יותר ויותר לנקודת האלוקות הפנימית של נשמתו, וביכולתו להתכלל בה, ואז הוא במהלך של "קוב"ה ואורייתא וישראל חד הוא".

נתחיל, אפוא, בנקודה התחתונה - כיצד יוצא אדם מהרצון של ה'אני' החיצוני, שהוא רצון לרע, לרצון ה'אני' של הנשמה הפנימית, שהיא רוצה לעשות רצון בוראה.

אכילה מתוך התבוננות ומחשבה

כפי שכבר ביארנו לעיל, לפני שניגשים לעבודה המעשית, ראשית יש צורך בבירור.

מהי אותה עבודת בירור?

נחזור על המשל שדרכנו בו בענין "תאות האכילה" [כמובן רק בתורת דוגמא בעלמא]. אדם יושב ולפניו מונח דבר-מאכל כלשהו. הוא מרגיש תשוקה לאוכלו, והוא מתבונן לעצמו: האם אני באמת רוצה לאכול? או אולי לא? כפי שאמרנו, הוא מרגיש שהוא גם רוצה לאכול, וגם לא רוצה.

הוא מנתח את שתי הרצונות ואומר לעצמו: "הרצון שרוצה לאכול, הוא רצון חיצוני, הוא לא רצון עצמי. זוהי הנקודה התחתונה שמתלבשת על הנשמה, ומוגדר בספה"ק כ"הנפש הבהמית". הרצון הפנימי של הנשמה שלי הוא לא לאכול. גם

רצון הקב"ה הוא שלא אוכל". [כמובן, מדובר בדבר-תאווה, ולא במאכל הנצרך לקיום האדם].

הוא עדיין לא מתחיל לעבוד, רק אווז את המאכל בידו ואומר לעצמו: "אני יודע שהפנימיות שלי אינה רוצה שאוכל מאכל זה, ואילו בחיצוניות אני רוצה לאכול. אני יודע גם שהחיצוניות עדיין שולטת בי יותר מהפנימיות, וכיון שזוהי מדרגתי - שהחיצוניות שולטת יותר מהפנימיות - ובשעה זו עדיין לא ראוי לי להלחם עם החיצוניות מאחר ואין בי את הכח הפנימי להלחם - הרי שכעת אוכל את המאכל! אבל ברור לי דבר אחד: שהרצון האמיתי שלי הוא לא לאכול, אבל אני מרגיש שאינני יכול לעמוד כנגד הרצון החיצוני, ולכן אוכל!"

מה בעצם עשה כאן אדם זה?

נתבונן בדברים: הוא לא אוכל מתוך הרגל, מתוך שגרה של מעשים הנעשים "מצות אנשים מלומדה". הוא אוכל לאחר התבוננות ברורה ראשית כל האם טוב לאכול מאכל זה מצד עבודת ה' או לא - ומגיע למסקנה שלא טוב! השאלה היא: מה **אני** מרגיש! ה'אני' של הנשמה שלי לא רוצה לאכול, וה'אני' של הגוף רוצה לאכול. הוא מודע לכך שכרגע מי ששולט עליו בנקודה זו [ודאי לא בכלל הנקודות] הוא רצון הגוף, רצון הנפש הבהמית שרוצה את אותו דבר מאכל.

זהו השלב הראשון של העבודה. העבודה בתחילתה אינה לא לאכול, אלא ליצור בתוכו עולם ברור, לברר את כוחות הנפש הפנימיים שלו. עבודה שנובעת מחוסר בירור פנימי, היא עבודה שהשורש שלה לא מיוסד, ממילא התוצאות המעשיות לא יהיו בהכרח מיוסדות.

ראשית כל, לפני שיווד אדם לעולם העשיה, מוטלת עליו עבודה יסודית מאוד: לברר עם נפשו מה באמת הוא רוצה? וכך, לאט לאט, יפריד את כח התשוקה שלו מהעולם הזה, ויתן לכל דבר את מקומו הראוי לו בנפש.

ודאי שע"י מעשה אחד, כמו בירור תאות האכילה, לא ניתן לבנות דברים. מעשה זה הוא בטה"כ דוגמא עלמא, ויש לעבוד על הרבה נקודות מעין אלו - ראשית כל בשעת ההתבוננות היומית, ולאחר מכן לאורך כל היום.

התבוננות בגישה לתפילה

ניתן דוגמא נוספת כדי להמחיש את הדברים.

אדם יושב ומתבונן, ושואל את עצמו: האם אני רוצה ללכת להתפלל בבוקר או שאינני רוצה?

ובאמת, התשובה על שאלה זו אינה מוחלטת. התשובה היא: כן ולא! ה'אני' העצמי שלי, שקוראים לו לענייננו 'עצלות', רוצה להישאר לישון במיטה. זה נעים וזה נוח, ממילא בזה הוא חפץ. לעומת זאת, הרצון הפנימי שלי הוא: להתפלל לקב"ה! למה? גם בזה יש את ההדרגות: ראשית, הנני מפחד מהעונש! תפילה היא מצוה מדרבנן, וביטולה יביא עלי עונש משמים.

גם זה עדיין לא הרצון הפנימי שלי. זהו אמנם כבר רצון יותר פנימי מהרצון לשכב במיטה, שכן לשכב במיטה זו הנאה רגעית ממשית, והפחד מהעונש הוא מחשבה יותר עתידנית, יותר עמוקה, אך עדיין אין זה הרצון הפנימי באמת.

ישנה סיבה נוספת לכך שארצה ללכת להתפלל, והיא: כדי למלאות את הצרכים הגשמיים שלי. זהו כבר רצון יותר עמוק, כיון שאני משתמש בנקודה רוחנית למלאות את הצרכים הגשמיים וכו'.

וכך הוא עובר את כל השלבים של הרצונות החיצוניים, עד שהוא מגיע לנקודה הפנימית: אני רוצה להתפלל כי הקב"ה רוצה שאתפלל! בנשמה שלי טמון כח פנימי אמיתי של "רצוננו לעשות רצונך", וכיון שרצונך יתברך שאתפלל, בהכרח שבנשמת קיים כח הרוצה להתפלל. אלא מאי? רצון זה ידוע לי רק בידיעה השכלית, אבל בהרגשת בלב, אין הכרח שהוא גלוי - לפעמים כן ובד"כ לא!

זוהי צורת העבודה: אדם קם בבוקר, ומתכוון לגשת לתפילה. הוא לא ניגש בסתמא להתפלל, אלא לפני כן הוא פונה לקב"ה ואומר לו: רבש"ע, באתי להתפלל לפניך, אני רוצה להתפלל. השאלה מהי הסיבה שאני רוצה להתפלל?"

הוא מונה לפני הקב"ה את הסיבות, עד שהוא מגיע לסיבה הפנימית האמיתית של נשמתו שרוצה להתפלל כי זה רצונו של הבורא יתברך, והוא אומר לקב"ה: "אני בטוח שרצוני באמת להתפלל כדי לעשות לפניך נחת-רוח, אני מאמין שרצון זה נמצא בי בעומק נשמתי, אלא שאינני מרגיש אותו!"

התבוננות בגישה ללימוד התורה

כעין זה, באותה שעת התבוננות ביום, יכול אדם להתבונן על ענין הרצון או העדר הרצון אצלו ללמוד תורה.

הוא יושב ושואל את עצמו: האם אני רוצה ללמד תורה, או לא? התשובה שוב אינה מוחלטת - כן ולא. לפעמים כן ולפעמים לא. בזמן שלא, למה אני לא רוצה? - גם זה יכול להיות מכמה סיבות: או מצד מידת העצלות, שאינני רוצה לאמץ את מוחי או גופי, או משום תאוה, שבמקום ללמוד ברצוני למלא תאוותי במקומות אחרים וכו'. כך הוא מברר לו ראשית כל למה הוא לא רוצה ללמוד.

לאחר מכן הוא מברר לעצמו למה הוא כן רוצה ללמוד. יתכנו לכך כמה וכמה סיבות: א. כי הוא מפחד מעונש גיהנום אם יעבור על ההלכות מחמת אי ידיעתן. ב. כי הוא מפחד שמא יבטל מצות עשה של "והגית בו יומם ולילה" ויענש על כך. ג. כי אם ח"ו לא ילמד, הוא ייקרא "עם הארץ" ויתבייש בזה, וגם יענש על כך. ד. לא רק למען העדר הבושה, אלא הוא לומד כי רוצה הוא שיכבדו אותו. ועוד כהנה וכהנה סיבות נוספות.

כל אחד ואחד צריך לבדוק בנפשו מהי הסיבה המונעת אותו מללמוד, עד שיגיע לנקודה הפנימית: "אני רוצה ללמוד כי הקב"ה אמר לי ללמוד!" ואז כשייגש ללימוד יפנה כביכול לקב"ה ויאמר לו: "רבש"ע, ברור לי שבנשמת פנימה קיים הרצון ללמוד תורה, אבל אינני מרגיש זאת!"

בירור כל רצון ורצון מתוך 'תערובת' הרצונות

אלו, אם כן, שתי דוגמאות - תפילה ותורה, ועתה ננתח את הדברים לעומקם.

לפני שאדם ניגש ללמוד, ולפני שהוא ניגש להתפלל, הוא מברר לעצמו האם הוא רוצה בזה או לא! הוא מברר לעצמו מדוע הוא כן רוצה ללמוד או להתפלל, ומדוע הוא לא רוצה ללמוד או להתפלל. הוא מברר לעצמו גם מי רוצה ללמוד ולהתפלל, כלומר איזה חלק בנפשו רוצה ללמד ולהתפלל, ואיזה חלק לא רוצה.

מה התועלת של הדברים?

הכלל הוא, שבכל תערובת, בכל נקודה שמעורבים בה כמה חלקים, שום דבר לא ניכר שם לעין! כשרצונותיו של האדם אינם "מבוררים" אלא "מעורבים", ממילא האדם לא חש שום רצון בצורה ברורה, הכל מבולבל: פעם צצה ועולה התאוה, פעם הגאווה, פעם הרצון לעבוד את הקב"ה וכו'. הכל הוא איזושהי תערובת, סלט של רצונות, שכל פעם עולה ומבצבץ רצון אחר.

העבודה הראשונה של האדם היא, אפוא, להגדיר כל רצון ורצון, ולדעת מהו! כשהאדם מברר כל רצון, הרצון מקבל אור ותוקף מופלאים עד מאוד!

ניתן משל קטן שודאי לא יבטא את עומק הנמשל. אדם עושה לעצמו סלט ירקות, מעגבניות, פלפל אדום, פלפל ירוק, מלפפון, חסה וכו'. כשהוא אוכל את כל חמשת המינים בבת אחת, הוא לא מרגיש בבירור את טעמו של כל אחד ואחד ממרכיבי הסלט. הוא מרגיש רק את הטעם הנולד מכל המרכיבים בבת אחת, אבל לטעום כל דבר כמו שהוא - הוא אינו יכול כיון שהתערובת מצד אחד מעניקה טעם כולל טוב וטעים לכל מרכיביה, אך יחד עם זאת מבטלת את הטעם הייחודי של כל ירק בנפרד.

מעין זה הוא גם בנשמתו של האדם. כשרצונותיו מעורבים, שום רצון לא מקבל את נקודת התוקף האמיתית שלו, וממילא אינו מאיר כפי שהיה צריך להאיר. כשאדם מברר לעצמו את רצונותיו והוא מעמיד כל רצון ורצון כנקודה עצמית ועצמאית, ממילא התערובת שיצרה בלבול וערוב נעלמה, ומתחיל להיחשף כל רצון בצורה אמיתית יותר.

כשהרצון ברור לאדם, יודע הוא איך לעבוד אתו, וכך גם להיפך: כשהרצון לא מבורר, אין האדם יודע איך לעבוד אתו.

גילוי הרצון הפנימי

התועלת הגדולה ביותר מצורת עבודה זו, היא בנוגע למה שדיברנו. הרצון של כל יחיד ויחיד בעומק נשמתו הוא לעשות את רצון הבורא יתברך. אלא מאי? כל זמן שהאדם לא מתבונן ומגלה שיש בו כזה רצון, הוא לא נותן לרצון זה לפרוץ החוצה, כיון ששאר הרצונות נמצאים יותר בגלוי בנפש, ואז באות לידי ביטוי התאוות וכו', ואילו הרצון לעשות את רצונו ית' נשאר טמון בנפשו פנימה. כלומר, הרצונות החיצוניים הם בדרך כלל השולטים בנפש, והרצון הפנימי לעשות את רצונו יתברך כמעט ולא

כשהאדם מברר לעצמו כל רצון ורצון, ראשית הוא נותן מקום לרצון זה של "רצוננו לעשות רצונך" להתחיל להתגלות. הוא מברר לעצמו למה הוא לא רוצה ולמה הוא כן רוצה. מתוך הסיבה למה הוא כן רוצה, הוא מעמיד את הדברים בהדרגה, שלב על גבי שלב, עד שהוא מגיע לנקודה העליונה של "רצוננו לעשות רצונך".

עצם ההתבוננות של האדם, והאמונה העמוקה שהוא מאמין באמת שהוא רוצה לעשות את רצונו יתברך - בזה גופא הוא מעורר בעצמו רצון זה! דבר שאדם לא חושב עליו כלל, ממילא הוא נעלם מן השכל ומן הלב. כשאדם רוצה לעורר משהו, הצעד הראשון שעליו לעשות צריך לחשוב על הדבר. עצם המחשבה מעלה את הדבר מעולם השכחה לעולם הזכרון.

ודאי שזהו עדיין זכרון של המח, לא זכרון של הלב, אך לכה"פ ב"וידעת היום" ניתן מקום של גילוי לדבר. עד עכשיו ה"רצוננו לעשות רצונך" היה כמעט במהלך של שכחה, או שהיה מעורב עם הרבה רצונות, ממילא לא היה לו תוקף עצמי. ע"י שאדם מתבונן בכך שבנשמתו יש כח שרצונו לעשות רצון קונו - עצם ההתבוננות בזה, נותנת נקודת התגלות כלשהי לאותו רצון פנימי.

אם כן, זהו השלב הראשון: לחשוב ולדעת שבנשמה טמון אותו כח, ובזה כבר מעוררים במידת מה את הרצון.

האמונה בקיומו של הרצון הפנימי

השלב השני, שהוא יסודי מאד, הוא נקודת האמונה ברצון.

ביאור הענין כך הוא. אדם לא צריך להאמין שהוא רוצה לאכול. תחושת הרעב אצלו כה מוחשית וברורה, שכשהוא רוצה לאכול - רצון זה ברור לו מעל לכל ספק, הוא מרגיש בוודאות שהוא רעב.

לעומת זאת, בדרך כלל רובא דעלמא [אלו שעדיין לא עבדו לגלות את הדבר], אפילו אינם חשים שקיים בהם רצון אמיתי "לעשות רצונך". הכל מולבש בנקודת ה'אני' - מה אני אקבל מהדבר? וכו'. אבל רצון טהור של "רצוננו לעשות רצונך", אולי האדם יודע בשכלו שיש כזה דבר, אבל הוא לא מרגיש זאת!

כדי לעורר דבר, כפי שאמרנו השלב הראשון הוא לחשוב עליו, והשלב השני הוא להאמין בקיומו! אם הדבר לא קיים - אין את מה לגלות ולהוציא מן הבכח אל הפועל.

"אמונה" אין הכוונה לאמונה בשכל שהוא קיים. ודאי שגם זה נצרך, אבל עיקר האמונה הנדרשת היא האמונה בלב של האדם. עבודה זו של אמונה - לעורר את הנקודה הפנימית שבנפש של "רצוננו לעשות רצונך" - היא עבודה יסודית מאד, כי כל זמן שנקודת אמונה זו אינה נמצאת בגלוי בנפש, אין מקום לכח של "רצוננו לעשות רצונך" להתחיל להתגלות. לאחר שיש באדם אמונה שאכן טמון בו כזה כח, ממילא יש מקום בנפש לתת לרצון זה לפרוץ ולהתגלות, ומשם ואילך ניתן להמשיך לעבוד הלאה.

קנין האמונה בלב - ע"י התבוננות ודיבור

איך מגיע אדם לאמונה בדברים?

בשכל בד"כ כולנו מאמינים, כיון שהדברים כתובים בחז"ל ואנחנו מאמינים בהם. השאלה היא: איך מעוררים את נקודת האמונה **בלב**, בבחינת "וידעת היום והשבות אל לבבך"?

גם כאן נראה לצעוד בדרך בה דרכנו עד עכשיו, והיא: "בפיך ובלבבך לעשותו" - לפני כל מעשה שאדם עושה, עליו ליחד לעצמו רגע קט להתבוננות, ובה יברר לעצמו שיש לו רצון אמיתי לעשות את רצון קונו, יש לו רצון אמיתי ללמד תורה, יש לו רצון אמיתי להתפלל לקב"ה ויש לו רצון אמיתי לקיים את כל תרי"ג המצוות עם שבע המצוות דרבנן על כל פרטיהן.

אחר הבירור, הוא פונה אל הרבש"ע ואומר לו כך: "רבונו של עולם, יודע אני בבירור שנטעת בתוך נשמתו כח אמיתי לעשות את רצונך. אמנם כעת עדיין אינני מרגיש אותו, אבל ראשית הנני מאמין באמונה שלמה שהרצון האמיתי שלי הוא לעשות את רצונך יתברך!"

כך מרגיל אדם את עצמו לחיות באמונה.

השלב הבא הוא תפילה! וכך הוא מתפלל: "רבש"ע, אני בטוח ואני מאמין שנתת בי כח לעשות רצונך, אך אני לא מרגיש זאת. אנא, עזור לי שארגיש את הרצון בגלוי בנפש!"

כלומר ישנם שלשה שלבים: א. לעורר את הכח ע"י עצם ההתבוננות שכח זה קיים. ב. קנין אמונה בלב שכח זה קיים, וזאת ע"י דיבורים, וכל המרבה בזה הרי זה משובח. ג. תפילה שרצון זה יצא מן הבכח אל הפועל.

בעזה"ש"ת נשתדל בהמשך להרחיב את הדברים, אבל הנקודה הברורה שהעלנו היא, שאדם צריך לעורר את כח ה"רצוננו לעשות רצונך" שבתוך נשמתו, ורק לאחר מכן להלחם בכוחו הרע.

הקב"ה יעזור שנזכה כולנו לרצות באמת לעשות נחת רוח לפניו, אמן.

- [\[בלבבי משכן אבנה - ח"ב\]](#) 1]

Source: <http://bilvavi.net/shiur/026-ב-רצוננולעשותרצונך>

Links

[1] <http://bilvavi.net/bilvavi.beis>